

Utredning avseende lokala jobbspår i Malmö STK-2019-1400

Upprättad
Datum: 2020-02-28
Version: 2.0
Ansvarig: Linnea Tingne och Erika Pettersson
Förvaltning: Stadskontoret
Enhet: Arbetsmarknad och migration

Innehållsförteckning

Sammanfattning	3
Uppdrag och genomförande.....	3
Uppdraget.....	3
Genomförande	4
Redovisning av aktuellt kompetensförsörjningsbehov	4
Bristyrken enligt Arbetsförmedlingens arbetsmarknadsprognos	4
Redovisning av Malmö stads kompetensförsörjningsgap	5
Utbildningskrav för bristyrken.....	6
Vad är ett lokalt jobbspår?.....	6
Redovisning av befintliga och planerade jobbspår, snabbspår och talangprogram i Malmö.....	8
Talangprogrammet Förskoletalanger.....	8
Jobbspår Tåg reparatör	8
Jobbspår Köksbiträde.....	9
Jobbspår Grafisk operatör	9
Jobbspår Serviceassistent.....	9
Projektet Dubbel Yrkesutbildning	10
Förberedande kurs inför jobbspår.....	10
Planerade jobbspår	10
Arbetsförmedlingens snabbspår	11
Jobb- och snabbspår inom Region Skåne	11
Reguljär vuxenutbildning – en sammanfattning.....	12
Reguljär kommunal vuxenutbildning	12
Yrkes-sfi.....	12
Arbetsförmedlingens arbetsmarknadsutbildning	13
Förstärkt statlig finansiering för komvux.....	13
Lokala jobbspår i Malmö – utformning och kostnad.....	13
Slutsatser	15
Förslag om inriktning och samverkan för fortsatt arbete med lokala jobbspår	17

Sammanfattning

I budget 2019 gavs kommunstyrelsen i uppdrag att *tillsammans med berörda nämnder ta fram lokala jobbspår där utbildning och arbete kombineras i syfte att möta stadens behov av kompetensförsörjning och att fler Malmöbor ska nå egen försörjning*. Stadskontoret har, i samarbete med arbetsmarknads- och socialförvaltningen och gymnasie- och vuxenutbildningsförvaltningen, tagit fram föreliggande utredning, som visar att lokala jobbspår har en förhållandevis begränsad påverkan på såväl kommunens som näringslivets stora kompetensbehov. Däremot visar utredningen att lokala jobbspår kan bidra till att dels hjälpa en avgränsad grupp individer att nå egen försörjning, dels bistå arbetsgivare med kompetensförsörjning till vissa bristyrken. Utredningen visar också att såväl kommunens som näringslivets största kompetensbehov i första hand hanteras på andra sätt än genom lokala jobbspår, till exempel genom att förstärka delar av den reguljära vuxenutbildningen.

I utredningen redovisas också befintliga och planerade lokala jobbspår i Malmö. För att utveckla det redan pågående arbetet - och åstadkomma den flexibilitet och långsiktighet som bedöms nödvändig - görs bedömningen att det krävs en formaliserad infrastruktur och särskilt avsatta medel för det fortsatta arbetet.

Uppdrag och genomförande

Uppdraget

I kommunfullmäktiges budget för 2019, inom ramen för målområde två – *En stad för näringsliv och arbete* – ges kommunstyrelsen i uppdrag att *tillsammans med berörda nämnder, ta fram lokala jobbspår där utbildning och arbete kombineras med målet att möta stadens behov av kompetensförsörjning och att fler Malmöbor ska nå egen försörjning*.

Den inriktning som formuleras inom målområdet är: *Genom att fler Malmöbor erbjuds extratjänster och att staden verkar för att fler ”enkla jobb”, till exempel städ och grönyteskötsel, skapas i egen regi kan fler komma i arbete. Samarbetet med näringslivet kopplat till de så kallade talangprogrammen inom bristyrkesbranscher fortsätter. Arbetet med Jobbpakten förstärks genom att inrätta så kallade välfärdstalanger genom både utbildning och arbete i syfte att möta kompetensförsörjningsbehovet i välfärden, samtidigt som fler Malmöbor når en egen försörjning*.

Ett utredningsdirektiv antogs av kommunstyrelsen i september 2019 (STK-2019-100). Direktivet fastslår att utredningen ska innehålla:

- redovisning av Malmö stads kompetensförsörjningsbehov.
- redovisning av befintliga jobbspår och talangprogram.
- redovisning av pågående arbete med att kombinera anställning med anställningsstöd och utbildning kopplat till stadens kompetensförsörjningsbehov.
- redovisning av Arbetsförmedlingens snabbspår för nyanlända i etableringen.
- förslag till nya jobbspår utifrån Arbetsförmedlingens arbetsmarknadsprognos samt stadens behov av kompetensförsörjning.

- kostnadsberäkning av nya jobbspår och eventuell uppväxling av befintliga jobbspår samt planerad start.

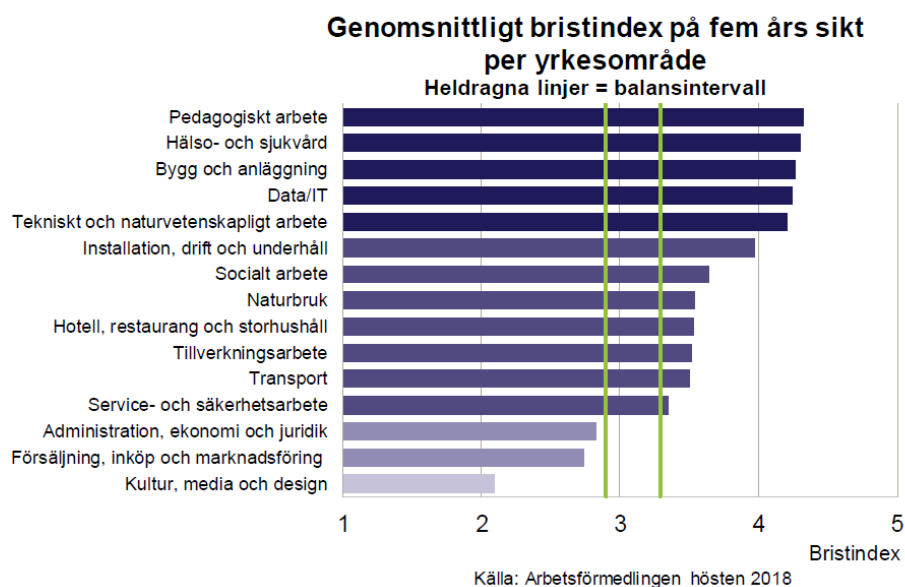
Genomförande

I arbetet med föreliggande utredning har stadskontoret inhämtat underlag från Arbetsförmedlingen, arbetsmarknads- och socialförvaltningen samt gymnasie- och vuxenutbildningsförvaltningen. Berörda förvaltningar har därefter samrått kring målgruppsbeskrivning, organisering, fortsatt utveckling av lokala jobbspår samt behov av utvidgning av reguljär vuxenutbildning för att möta andra kompetensbehov.

Redovisning av aktuellt kompetensförsörjningsbehov

Bristyrken enligt Arbetsförmedlingens arbetsmarknadsprognos

Arbetsförmedlingen i Malmö uppger i kontakt med stadskontoret att de nationella yrkesprognoserna på ett bra sätt speglar det förväntade framtida arbetsmarknadsläget i Malmö. Av Arbetsförmedlingens bedömning av arbetsmarknadsläget nationellt för olika yrkesområden¹ framgår att det på fem års sikt fortsatt kommer att råda stor brist på utbildad personal (på gymnasie- och högskolenivå) inom främst hälso- och sjukvård, pedagogiskt arbete samt inom bygg och anläggning, data/it samt tekniskt och naturvetenskapligt arbete.

Mer än hälften av underskottet på utbildad arbetskraft väntas inom hälso- och sjukvården samt inom pedagogiskt arbete. Tillsammans med socialt arbete utgör dessa områden två tredjedelar av den totala bristen på utbildad arbetskraft fram till 2023. Denna omfattande brist på personal inom de offentligt finansierade verksamheternas kärnområden - vård, skola och omsorg

¹ <https://arbetsformedlingen.se/om-oss/statistik-och-analyser/analyser-och-prognoser/arbetsmarknadsprognoser/rikt/var-finns-jobben-2019>

- är en följd av fortsatt befolkningstillväxt i kombination med att andelen yngre och äldre i befolkningen blir större.

I privat sektor väntas god tillväxt av nya jobb inom ett flertal branscher och yrkesområden, däribland data/it, hotell, restaurang och storhushåll, bygg och anläggning, installation, drift och underhåll samt transport.

Inom många yrkesområden väntas få utbildas, och arbetsgivare kommer därför fortsatt att ha stora utmaningar vad gäller att rekrytera utbildad personal. Arbetsförmedlingen konstaterar att bristen på utbildad arbetskraft riskerar att få stora konsekvenser för välfärdstjänsterna, med försämrade arbetsmiljö för de anställda liksom försämrade kvaliteten i verksamheten. Som en följd av bristsituationen väntas arbetsgivarna samtidigt sänka kraven på utbildning och erfarenhet, vilket skapar möjligheter för fler att etablera sig på arbetsmarknaden.

Redovisning av Malmö stads kompetensförsörjningsgap

I stadskontorets sammanställning av Malmö stads nämnders kompetensgap 2019 redovisade nämnderna störst kvantitativa kompetensgap (kompetensbrist) på främst högskoleutbildad personal inom förskola, grundskola, gymnasie- och vuxenutbildning, socialtjänst samt inom vård och omsorg.

De 10 största bristyrkena i Malmö stad fram till 2024

Kategori	Gap bedömt till 2019 fram till 2024 (5 år)	Rekryteringsbehov till följd av personalomsättningar och pensionsavgångar 5 år*
Grundskollärare	-753	-1500
Ämneslärare	-200	-400
Barnskötare	-95	-1150
Socialekreterare (samtliga kategorier)	-70	-750
Sjuksköterska (samtliga kategorier)	-64	-750
Stödpedagog LSS	-60	-150
Grundlärare fritidshem/fritidspedagog	-58	-275
Rektor inkl bitr	-58	-275
Specialpedagog	-50	-200
SFI-lärare	-48	-75
Totalt	-1 456	-5 525

*Se personalframskrivningen för 2019

Exempel på yrken där en tydlig utveckling av kompetensgapen skett är förskollärare och undersköterskor, vilka dock saknas i tabellen ovan. Behovet av dessa yrkeskategorier kvarstår, men verksamheten och arbetssättet håller på att utvecklas och anpassas efter rådande läge. Exempel på hur dessa anpassningar sett ut är att investeringar gjorts för att stärka barnskötarnas kompetens så att de bättre kan matcha och möta upp förskollärarnas kompetens och uppdrag. Samma tanke finns för vårdbiträden och är påbörjad i mindre skala, men formen för det är under uppbyggnad och ett kompetenscentrum för samtliga kategorier inom hälsa-, vård- och

omsorgsförvaltningen håller på att etableras. För förskollärare finns karriärvägar och tid för utveckling. Samtidigt har förskolläraernas personalomsättning i förskoleförvaltningen minskat från 19,8 % till 14,8% mellan 2018–2019.

De kommande åren kommer att medföra en betydande befolkningsökning i Malmö, där antalet barn och äldre ökar betydligt mer än antalet personer i arbetsför ålder. Den utvecklingen driver en ökad efterfrågan på kommunal service och därmed ett ökat personalbehov. Invandringen till Malmö ökar visserligen befolkningen i arbetsför ålder, men utbildningsnivån hos flera invandrargrupper är låg.

Stadskontoret konstaterar att de flesta bristyrkena kräver högskoleutbildning, och att konkurrensen om högskoleutbildad arbetskraft inom de kommunala verksamhetsområdena ökar, eftersom få väljer att gå vidare till högskolestudier riktade mot välfärdssektorn i förhållande till behovet av utbildad arbetskraft. Antalet utexaminerade är dock svårt att påverka.

Utbildningskrav för bristyrken

Av SCB:s registerbaserade arbetsmarknadsstatistik (Yrkesregistret) framgår att utvecklingen på arbetsmarknaden tydligt pekar på att de arbetstillfällena som kräver minst en gymnasial utbildning ökar i mycket snabbare takt än de arbetstillfällena som bara kräver en kortare utbildning eller introduktion.

I Arbetsförmedlingens yrkesprognos våren 2019 för Skåne, fanns 130 bristyrken. 129 av dessa fanns inom de yrken som kräver minst gymnasial utbildning. Att ha minst en gymnasial utbildning eller definierad yrkeskompetens är således fortsatt mycket viktigt för en långsiktig förankring på arbetsmarknaden.

Vad är ett lokalt jobbspår?

Det finns ingen entydig och heltäckande definition av lokala jobbspår – olika kommuner jobbar på delvis olika sätt. Delegationen för unga och nyanlända till arbete (DUA) har under flera år arbetat med att främja arbetet med lokala jobbspår i samarbete med kommuner och Arbetsförmedlingen. Utgångspunkten i det arbetet har varit att dels tillgodose företags kompetensförsörjning, dels effektivisera framförallt nyanländas etablering på arbetsmarknaden.

Grundtanken med lokala jobbspår är dock att tillhandahålla utbildad och kompetent personal för de arbetsgivare som har så stora svårigheter att lösa sin kompetensförsörjning via andra utbildningsformer, exempelvis som en följd av ett bristande söktryck, att de är villiga att satsa på en målgrupp som står långt från arbetsmarknaden. Ett lokalt jobbspår kombinerar utbildning, praktik och andra insatser för att göra målgruppen anställningsbar. Lokala jobbspår har likheter med uppdrags- och rekryteringsutbildningar, men skiljer sig såtillvida att ett lokalt jobbspår i större utsträckning kombinerar utbildning, praktik och exempelvis coachning, samt att målgruppen för insatsen i regel är snävare.

Under 2019 startade Malmö stad tillsammans med Arbetsförmedlingen ett antal lokala jobbspår i Malmö, och det finns också ett antal projekt som i stora delar liknar lokala jobbspår (dessa redogörs för i avsnittet nedan). Ytterligare jobbspår finns planerade med start under 2020. Målgruppen för befintliga lokala jobbspår i Malmö ryms inom arbetsmarknads- och socialnämndens arbetsmarknadsavdelning, och försörjningsstödstagare är en prioriterad målgrupp.

Lokala jobbspår är i det här sammanhanget att betrakta som en arbetsmarknadsinsats snarare än en vuxenutbildningsinsats, då lokala jobbspår utbildar individer till en specifik arbetsgivare istället för till en bransch. Det innebär i sin tur att deltagaren inte genomgår ett ordinärt ansökningsförfarande utan istället blir matchad/anvisad till ett lokalt jobbspår, genom arbetsmarknads- och socialnämndens arbetsmarknadsavdelning. Detta medför att statsbidragsfinansieringen uteblir för eventuella kommunala utbildningsmoment.

Lokala jobbspår skiljer sig alltså från den reguljära vuxenutbildningen främst i termer av urval och att framtida arbetsgivare aktiveras i rekrytering och utformning av utbildningar. I föreliggande utredning tas utgångspunkt i följande faktorer:

- Lokala jobbspår kan kombinera kurser från det reguljära vuxenutbildningssystemet med arbetsmarknadsutbildning och/eller andra arbetsmarknadspolitiska insatser.
- Arbetsmarknads- och socialförvaltningens arbetsmarknadsavdelning är med och coachar och stöttar deltagaren under utbildningen.
- Lokala jobbspår matchar individer/grupper mot en eller flera arbetsgivare och en specifik tjänst, snarare än en större målgrupp mot en viss bransch.
- Lokala jobbspår startas efter kontakt från en arbetsgivare snarare än utifrån ett bristindex.
- Då deltagaren inte antas enligt ett ordinärt ansökningsförfarande, utan väljs ut av den framtida arbetsgivaren, är kommunen inte berättigad till statsbidrag för de kommunala utbildningsmomenten.
- Anställningsbarhet står i fokus vad gäller både yrkeskunskap och språk. De lokala jobbspåren leder inte alltid, som reguljär vuxenutbildning eller yrkesvux, till någon examen eller något utbildningsbevis.
- Deltagare i lokala jobbspår erbjuds jobb i de fall deltagaren är motiverad och klarar att fullfölja momenten i det lokala jobbspåret.
- Lokala jobbspår är en utbildning för de individer som av olika skäl inte bedöms kunna genomgå reguljär vuxenutbildning, och där utebliven insats riskerar att resultera i långvarigt försörjningsstöd för individen.

De lokala jobbspåren i Malmö ska alltså erbjudas till personer som inte har förutsättningar att genomgå en ordinarie arbetsmarknadsutbildning eller en reguljär yrkesutbildning. Arbetsgivare ska samtidigt kunna erbjudas den typ av

individuella och flexibla lösningar som i dagsläget går utanför det ramverk som styrs av Skolverket samt olika förordningar om statsbidrag.

Det är viktigt att redan inledningsvis betona att lokala jobbspår inte bedöms kunna lösa de stora kompetensbehoven för varken Malmö stad eller stadens näringsliv, då dessa i stor utsträckning består av yrkeskategorier som kräver gymnasie- eller högskolekompetens. Kompetensförsörjningen för de största bristyrkena bedöms även fortsättningsvis hanteras bäst på andra sätt. Lokala jobbspår utgör dock ett komplement till andra insatser, och tillgodoser såväl deltagares som enskilda arbetsgivares behov inom smalare bristyrken.

Redovisning av befintliga och planerade jobbspår, snabbspår och talangprogram i Malmö

Talangprogrammet Förskoletalanger

Förskoletalanger var en barnskötarutbildning i kombination med anställning inom ramen för extratjänst eller annan subventionerad anställning. Förskoletalanger startades på initiativ av förskoleförvaltningen som hade ett omfattande rekryteringsbehov av behöriga barnskötare, och pågick under perioden 2018-03-12 till och med 2019-11-29. Målgruppen var långtidsarbetslösa med lägst slutbetyg i sfi D. Försörjningsstödstagare var en prioriterad målgrupp.

Deltagarna hade sina fysiska arbetsplatser på olika förskolor runt om i staden och vistades där på halvtid, resterande programtid utgjordes av studier till barnskötare och studier i svenska som andraspråk. Under programtiden var deltagarna anställda på heltid av arbetsmarknads- och socialförvaltningen genom extratjänster. Utbildningsprogrammet omfattade totalt 80 veckor och hade 30 platser.

Utbildningarna genomfördes av gymnasie- och vuxenutbildningsförvaltningen. För att stödja deltagarna under utbildningen var två coacher från arbetsmarknads- och socialförvaltningens arbetsmarknadsavdelning knutna till talangprogrammet. I februari 2020 hade 28 (25 kvinnor och 3 män) av de 30 deltagarna, efter fullföljd insats och godkända betyg, fått anställning som barnskötare vid förskoleförvaltningen.

Jobbspår Tågrepairatör

Tågrepairatör är ett jobbspår som tagits fram i samverkan med företaget EuroMaint, som arbetar med olika former av tågunderhåll. Företaget har ett mycket stort rekryteringsbehov och har svårt att locka ungdomar till det verkstadstekniska området.

Målgruppen är långtidsarbetslösa deltagare med någon form av teknisk bakgrund/erfarenhet och kommunicerbar svenska. Försörjningsstödstagare är en prioriterad målgrupp.

Rekrytering av deltagare och olika förberedande insatser skedde under hösten 2019. Yrkesutbildningen, som genomförs via Arbetsförmedlingen, startade i januari 2020 och omfattar ca 48 veckor för 17 deltagare (16 män och 1 kvinna). För att stödja deltagarna under utbildningen är två coacher från

arbetsmarknads- och socialnämndens arbetsmarknadsavdelning knutna till jobbspåret. EuroMaint anställer deltagare efter fullföljt och godkänt jobbspår.

Jobbspår Köksbiträde

Köksbiträde är ett jobbspår som utvecklats i samverkan med ett antal lokala restauranger med behov av att rekrytera köksbiträden. Målgruppen är långtidsarbetslösa individer med någon form av intresse eller erfarenhet av kök/storhushåll och kommunicerbar svenska. Försörjningsstödstagare är en prioriterad målgrupp.

Rekrytering av deltagare och olika förberedande insatser skedde under hösten 2019. Yrkesutbildningen, som genomförs via Arbetsförmedlingen, startade i januari 2020 och omfattar 26 veckors utbildning för 15 deltagare (12 kvinnor och 3 män). För att stödja deltagarna under utbildningen är två coacher från arbetsmarknads- och socialnämndens arbetsmarknadsavdelning knutna till jobbspåret. Restaurangerna anställer deltagare efter fullföljt och godkänt jobbspår.

Jobbspår Grafisk operatör

Grafisk operatör är ett jobbspår i samverkan med 10–12 lokala grafiska företag med behov av att rekrytera grafiska operatörer. Målgruppen är långtidsarbetslösa deltagare med någon form av intresse eller erfarenhet av tryckeri/teknik och kommunicerbar svenska. Försörjningsstödstagare är en prioriterad målgrupp.

Rekrytering av deltagare och olika förberedande insatser skedde under hösten 2019. Yrkesutbildningen i kombination med studier i svenska genomförs av gymnasie- och vuxenutbildningsförvaltningen och startade i januari 2020. Utbildningen omfattar 42 veckor för 16 deltagare (11 män och 5 kvinnor). För att stödja deltagarna under utbildningen är två coacher från arbetsmarknads- och socialnämndens arbetsmarknadsavdelning knutna till jobbspåret. Företagen anställer deltagare som fullföljt och har godkända betyg efter avslutat jobbspår.

Jobbspår Serviceassistent

Serviceassistent till äldreboende är ett jobbspår som utvecklats i samverkan med omsorgsföretaget AMBEA. Målgruppen är långtidsarbetslösa kvinnor med intresse att arbeta inom äldreomsorgen. Försörjningsstödstagare är en prioriterad målgrupp.

Rekrytering av deltagare och olika förberedande insatser sker under januari och februari 2020. Yrkesutbildningen, som genomförs via Arbetsförmedlingen, startar i mars 2020 och omfattar 10 veckors utbildning för 15 deltagare (samtliga kvinnor). För att stödja deltagarna under utbildningen är två coacher från arbetsmarknads- och socialnämndens arbetsmarknads-avdelning knutna till jobbspåret. AMBEA anställer deltagarna efter fullföljt och godkänt jobbspår.

Projektet Vägen In

Vägen In drivs av arbetsmarknads- och socialförvaltningen och pågår mellan 2017-2020. Syftet med projektet är att bidra till kompetensförsörjningen till

arbetsplatser i Malmöområdet där nuvarande och kommande behov av arbetskraft är stort, med fokus på service-och välfärdssektorn. Huvudmålgrupp är utrikes födda Malmöbor som står långt ifrån arbetsmarknaden.

Projektet finansieras av Europeiska socialfonden, Malmö stad och Arbetsförmedlingen.

I termer av deltagare har projektet två målgrupper:

- Utrikes födda kvinnor i Malmö som ingår i familjerna inom Hela Familjen 2.0. Dessa erbjuds undersköterskeutbildning samtidigt som de arbetar 50% inom kommunal vård/ omsorg.
- Utrikes födda kvinnor och män 18-29 år i behov av personalintensiv coachning och språkstöd. Dessa erbjuds praktik i kombination med språkstudier.

Projektet Dubbel Yrkesutbildning

Dubbel Yrkesutbildning drevs som ett ESF-projekt under perioden 2016-2019 av stadskontoret med Arbetsförmedlingen och Sydsvenska Industri- och Handelskammaren som samarbetspartners. Syftet med projektet var att nyanlända och långtidsarbetslösa med utländsk bakgrund inskrivna på Arbetsförmedlingen snabbare skulle komma in på arbetsmarknaden genom en kombination av yrkesutbildning med språkstöd och en arbetsplatsplacering. I projektet har fokus riktats på fyra yrken; *fordonsmekaniker, byggmålare, servicevärdar/ köksbiträden och industrisvetsare/CNC-operatörer*, och i likhet med lokala jobbspår har arbetsgivare deltagit i utformning av utbildning och rekrytering av deltagare, samt anställt deltagare vid godkänd och fullföljd insats. 124 personer deltog i projektet (26 kvinnor och 98 män) varav 65 (19 kvinnor och 46 män) erhöll någon form av anställning med lön.

På initiativ av Sydsvenska Industri- och Handelskammaren har en implementeringsgrupp bildats med syfte att driva projektets metodik vidare.

Förberedande kurs inför jobbspår

Förberedande kurs inför jobbspår är en form av orienteringskurs som bedöms vara en effektiv åtgärd för individer som står långt ifrån arbetsmarknaden och som behöver stöd för att komma till reguljär utbildning. Kurserna är korta, och förberedande med tydlig information om bristyrken och olika reguljära utbildningar. Kurserna utgör således en länk till det reguljära utbudet. Målgruppen är försörjningsstödstagare inskrivna vid arbetsmarknads- och socialnämndens arbetsmarknadsavdelning. Modellen har funnits tidigare och visat sig fungera mycket väl. Det finns många olika alternativa utbildningsvägar efter ett förberedande jobbspår, som exempelvis yrkes-sfi, kombinationsutbildningar, arbetsmarknadsutbildningar, yrkespaket eller ett lokalt jobbspår.

Planerade jobbspår

Diskussioner mellan arbetsmarknads- och socialförvaltningen och Nobina är påbörjade angående ett förberedande jobbspår till bussförare med planerad start hösten 2020. Tanken är ett det förberedande jobbspåret ska följas av yrkesutbildning. Ett annat spår som är under planering är ett kortare jobbspår

med inriktning bilmontör tillsammans med Lernia Bemanning och ett större företag inom fordonsbranschen.

Arbetsförmedlingens snabbspår

Arbetsförmedlingens nationella snabbspår innebär insatser som kompletterar nyanländas erfarenheter och utbildning i syfte att göra dem anställningsbara snabbare inom yrken och branscher som har brist på arbetskraft.

Snabbspåren är en kedja av insatser som använder befintliga insatser i Arbetsförmedlingens verktygslåda, som exempelvis arbetspraktik, arbetsmarknadsutbildning, yrkeskompetensbedömning, validering eller yrkessvenska. Det finns även för vissa snabbspår specifika uppdragsutbildningar på eftergymnasial nivå.

Snabbspåren startas efter behov utifrån tillgång på lämpliga kandidater. Alla nationella snabbspår är tillgängliga för malmöbor. I dagsläget finns 14 stycken nationella snabbspår som omfattar ett trettiotal yrken inom följande yrkeskategorier och branscher:

- Kockar
- Livsmedelsbranschen
- Energibranschen
- Fastighetsbranschen
- Legitimationsyrken inom hälso- och sjukvården
- Målare
- Tjänstemän inom byggsektorn
- Lastbilsförare
- Lärare och förskollärare
- Samhällsvetare, inklusive ekonomer och jurister
- Socialt arbete
- Djurskötare
- Träindustrin
- Elteknikbranschen

Jobb- och snabbspår inom Region Skåne

Avdelningen för regional utveckling inom Region Skåne rapporterar att regionen haft insatser de senaste åren som kan räknas in under jobbspår respektive snabbspår. Region Skånes insatser har gjorts både i egenskap av arbetsgivare (främst med koppling till hälso- och sjukvården) och som regional utvecklingsaktör.

Avdelningen för regional utveckling har i samverkan med Arbetsförmedlingen arbetat med olika projekt för att ge stöd till användning av extratjänster inom vård och omsorg. Region Skåne har i samarbete med andra aktörer drivit projekt för nyanlända akademiker inom yrkesområdena ingenjör, web/systemutvecklare och läkare. Avdelningen för regional utveckling har medverkat i styrgruppen för projektet Dubbel Yrkesutbildning. Projektet MatchIT arbetar med nyanlända kvinnor och IT/Programmering. HR-

avdelningen är samverkanspart i projektet Bred Kompetens i Skåne som arbetar utifrån arbetsgivares möjlighet att rekrytera nyanlända och utrikesfödda.

Reguljär vuxenutbildning – en sammanfattning

I syfte att ge en bild av de lokala jobbspårens funktion i utbildningssystemet ges nedan en kort beskrivning av de reguljära vuxenutbildningsformerna samt planerade förändringar i den statliga finansieringen av komvux.

Reguljär kommunal vuxenutbildning

Den reguljära vuxenutbildningen omfattar kommunal vuxenutbildning (komvux) samt särskild utbildning för vuxna (särvux). Inom komvux finns utbildningar på grundskole- och gymnasienivå samt svenska för invandrare (sfi). Även särvux har utbildningar på grundskole- och gymnasienivå.

Inom den reguljära kommunala vuxenutbildningen finns ett brett utbud av yrkesutbildningar som syftar till att förse arbetslivet med kompetens på gymnasial nivå. Samtliga yrkesutbildningsformer leder till en gymnasial examen för individen och har som syfte att utbilda en målgrupp eller population mot en specifik bransch. Dessutom kan eleven inom den reguljära utbildningen läsa in eller komplettera sin behörighet för att kunna läsa vidare på yrkeshögskola eller universitet. Inom den reguljära vuxenutbildningen (yrkesvux) finns möjlighet att utbilda sig inom i stort sett samtliga bristyrken i Skåne på gymnasial nivå. Dessutom finns Yrkespaket, vilket innebär möjlighet att läsa en sammanhållen utbildning bestående av kurser på exempelvis grundläggande nivå parallellt med gymnasiala yrkeskurser. Vad gäller all kommunal vuxenutbildning och yrkesvuxenutbildning krävs att den sökande har en viss behörighet och antas enligt det regelverk som skollagen dikterar.

Yrkes-sfi

Yrkes-sfi liknar till stora delar lokala jobbspår, och kan utgöra ett alternativ för individer som inte har förutsättningar att läsa in en gymnasieutbildning. Deltagarna har möjlighet att studera yrkeskurser från antingen den kommunala vuxenutbildningen och/eller från Arbetsförmedlingens arbetsmarknadsutbildningar i kombination med sfi-studier. Yrkes-sfi utbildar i huvudsak mot branscher och bristyrken och har ett ansökningsförfarande där kommunen och i vissa fall Arbetsförmedlingen beslutar om inskrivning av en elev på en viss utbildning. Individens finansiering kommer i normalfallet från Arbetsförmedlingen genom aktivitetsstöd eller etableringsersättning. I de fall kommunen står för både sfi och yrkesutbildning berättigar yrkes-sfi också statsbidrag.

Under 2020 har två utbildningar startats i Malmö, med cirka 25 deltagare på varje utbildning. En med inriktning mot kallskänka där kommunen står för både sfi och yrkesutbildning, samt en mot anläggningsarbetare inom bygg där kommunen står för sfi-delen och Arbetsförmedlingen för yrkesdelen. Utbildningarna är cirka 40-50 veckor långa.

Det förs diskussioner om ytterligare starter under året inom bland annat trädgårdsanläggning, trädgårdsskötsel, yrkesförare, plåtslagare och verkstadsteknik.

Arbetsförmedlingens arbetsmarknadsutbildning

Arbetsmarknadsutbildningar upphandlas av Arbetsförmedlingen och utgår från briststyrken på arbetsmarknaden. För att en person ska få ta del av en arbetsmarknadsutbildning krävs att personen är inskriven som arbetslös på Arbetsförmedlingen och att Arbetsförmedlingen bedömer att insatsen är arbetsmarknadspolitiskt motiverad för den enskilde individen, det finns alltså inget traditionellt ansökningsförfarande.

Arbetsmarknadsutbildningarna kan vara förberedande eller yrkesinriktade. Arbetsmarknadsutbildningar kan organiseras som *grundutbildning* där en person lär sig ett nytt yrke, som *kompletterande utbildning* där en person får en påbyggnad av viss kompetens, eller som *rekryteringsutbildning* där vissa moment kombineras från en eller flera arbetsmarknadsutbildningar utifrån en (eller ibland flera) specifika arbetsgivares behov.

En individ som genomgått arbetsmarknadsutbildning får inga gymnasiala poäng eller motsvarande, men erhåller kompetens att arbeta inom ett definierat yrke eller en definierad bransch.

Förstärkt statlig finansiering för komvux

Regeringen har (genom en ändring i förordning 2016:937) beslutat att öka statens finansiering av regionalt yrkesvux, i syfte att fler ska ges möjlighet att genomgå yrkesutbildning som leder raka vägen till jobb. Det innebär att medfinansieringskravet (som idag innebär att kommunerna måste bekosta lika många årsstudieplatser som de söker statsbidrag för) ändras och att villkoren blir generösare; av tio utbildningsplatser kommer kommunerna kunna få statsbidrag för sju, och endast behöva bekosta tre själva. Syftet är att öka antalet platser inom regionalt yrkesvux och förbättra kompetensförsörjningen. Därutöver införs ett extra statsbidrag på 35 000 kronor per årsstudieplats som ska gå till stödjande insatser för de kommuner som anordnar yrkesutbildning i kombination med SFI eller svenska som andraspråk som statsbidragsfinansierad plats inom regionalt yrkesvux. Syftet är att skapa bättre förutsättningar för en integrerad yrkes- och språkutbildning och snabba på integrationen. Ändringarna träder i kraft den 2 mars 2020 och tillämpas från och med ansökningsomgången för 2021.

Lokala jobbspår i Malmö – utformning och kostnad

Personer som uppstår försörjningsstöd, och som av olika anledningar inte har förutsättningar att delta i en ordinarie arbetsmarknadsutbildning eller en reguljär yrkesutbildning, bedöms som tidigare nämnts vara den primära målgruppen för lokala jobbspår. Arbetsmarknads- och socialförnämndens arbetsmarknadsavdelnings målgrupp omfattar vid ett givet tillfälle drygt 4000 personer med försörjningsstöd, under ett år rör sig dock cirka 7000 individer in och ut ur arbetsmarknadsinsatser. Av dessa deltog ungefär 100 personer i lokala jobbspår under 2019. Arbetsgivarnas behov och tillgängligheten på utbildningar styr i stor utsträckning vilka volymer som kan uppnås, men en bedömning från arbetsmarknads- och socialförvaltningen är att en volym kring 250-350 deltagare är rimligt estimat gällande hur många individer som skulle kunna delta i olika lokala jobbspår.

De lokala jobbspåren i Malmö innefattar coaching, stöttning, administration kring antagning samt kontakt med arbetsgivare via arbetsmarknads- och socialnämndens arbetsmarknadsavdelning. Arbetsmarknads- och socialförvaltningen har särskilda rutiner för att kvalitetssäkra rekryteringen av deltagare till lokala jobbspår, vilket bedöms göra rekryteringsprocessen förhållandevis resurskrävande (se bilaga). I dagsläget täcks delar av denna extra kostnad genom avrop från medel avsatta till Jobbpakten.

Då deltagare inte antas enligt ett ordinärt ansökningsförfarande utan väljs ut av framtida arbetsgivare, är kommunen inte heller berättigad till statsbidrag för eventuella kommunala utbildningsmoment. En kommunal utbildning inom ett lokalt jobbspår utan statsbidrag blir därför betydligt mer kostsam för kommunen, jämfört med en reguljär yrkesvuxutbildning med statsbidragsfinansiering på 50%². Kostnaden för olika kommunala utbildningar varierar, men det som generellt sett fördyrar lokala jobbspår jämfört med den reguljära utbildningsformen är:

- Statsbidraget uteblir för de kommunala utbildningsmomenten
- Kartläggning av anställningsbehov och att tillsammans med arbetsgivare ta fram en skräddarsydd utbildning
- Rekryteringsprocessen är annorlunda än vanligt ansökningsförfarande
- Relativt få elever i varje klass (16-20 elever i jämförelse med reguljär utbildning med upp till 34 elever i varje klass)
- Behov av språkstöd och yrkeslärare för att arbeta med elever och handledare (innebärande att två heltidslärare binds upp under utbildningstiden)
- Extra coaching av deltagare, och uppföljning på individnivå

Detta innebär, enligt gymnasie- och vuxenutbildningsförvaltningens beräkningar, att en kommunal utbildningsplats i ett lokalt jobbspår utan statsbidragsfinansiering blir ungefär tre gånger så dyr som en utbildningsplats inom reguljär yrkesvux. Att ta fram en exakt summa är svårt, men en genomsnittlig utbildningsplats inom reguljär yrkesvux kostar mellan 55 000-70 000 kronor. Till detta kommer ett statsbidrag om 50%³, den faktiska kostnaden för kommunen blir alltså 27 500-35 000 kronor per utbildningsplats. En sammanvägning av gymnasie- och vuxenutbildningsförvaltningens och arbetsmarknads- och socialförvaltningens bedömningar visar att den kommunala kostnaden för en plats i ett lokalt jobbspår uppgår till mellan 60 000-105 000 kronor. Att spannet är förhållandevis stort beror på olika faktorer, exempelvis vem som står för utbildningskostnaderna samt jobbspårets utformning och längd.

Lokala jobbspår kan alltså ses som en förhållandevis resurskrävande insats för kommunen, särskilt i de fall då kommunen behöver stå för utbildningsinsatser som inte berättigar statsbidrag. I dagsläget står dock Arbetsförmedlingen för de flesta utbildningsmomenten. Bedömningen från arbetsmarknads- och

---

² Från och med årsskiftet 2020/2021 höjs statsbidraget till 70%

³ Se ovan

socialförvaltningen är att Arbetsförmedlingens möjligheter att erbjuda flexibla arbetsmarknadsutbildningar kommer att kvarstå åtminstone under 2020 och 2021. Myndighetens möjligheter till detta efter 2021 bedöms dock mer osäkra, varför det då kan bli aktualiserat att inom ramen för lokala jobbspår arrangera kommunala, anpassade utbildningar i större utsträckning än idag.

Samtidigt bedöms alternativkostnaden (för ett potentiellt långvarigt försörjningsstöd) så hög att lokala jobbspår, rätt utformade och till rätt målgrupp, ändå kan bedömas som effektiva utifrån ett kommunalekonomiskt perspektiv. Därtill kommer flera samhälliga vinster ur ett hållbarhetsperspektiv då försörjningsstödstagare blir självförsörjande. Det är dock viktigt att även fortsättningsvis i första hand arbeta med lösningar där statliga medel kan utgöra del av finansieringen, exempelvis genom ytterligare uppskalning av yrkes-sfi. Deltagande i yrkes-sfi sker som tidigare beskrivits via antagning och berättigar därför statsbidrag för det kommunala utbildningsmomentet.

Av likvärdighetsskäl är det i detta sammanhang viktigt att betona vikten av att samtliga insatser anpassas för att möta kvinnors och mäns behov i lika utsträckning, och att även andra diskrimineringsgrunder beaktas vid eventuell uppskalning och uppstart av nya lokala jobbspår. I dagsläget utgör kvinnor 64% av deltagarna i lokala jobbspår, och män 36%. Medelåldern på deltagarna är 42 år, och en målsättning från arbetsmarknads- och socialförvaltningens sida är att nå fler yngre deltagare.

Slutsatser

I budget 2019 uppdrogs kommunstyrelsen att tillsammans med berörda nämnder ta fram lokala jobbspår där utbildning och arbete kombineras med målet att möta stadens behov av kompetens och att fler Malmöbor ska nå egen försörjning. Stadskontoret kan i föreliggande utredning konstatera att lokala jobbspår främjar möjligheten till egen försörjning hos en grupp individer som utan de lokala jobbspårens metodik, flexibilitet och coachande inslag riskerar fastna i långvarigt försörjningsstöd. Samtidigt kan lokala jobbspår tillgodose vissa kompetensförsörjningsbehov hos de arbetsgivare som engagerar sig i jobbspåren. Lokala jobbspår kan dock inte betraktas som en central lösning på varken kommunens eller näringslivets kompetensbehov i stort. För detta krävs andra lösningar.

Under 2019 och början av 2020 har Malmö stad tillsammans med Arbetsförmedlingen startat ett antal lokala jobbspår i nära samarbete med arbetsgivare, och ytterligare några är planerade att starta under våren 2020. Talangprogrammet förskoletalanger, som till stora delar är utformat som ett lokalt jobbspår, startades redan 2018 och har i skrivande stund resulterat i att 85% av deltagarna fått anställning som barnskötare i förskoleförvaltningen, och flera av deltagarna genomgår för närvarande kompletterande utbildning för att få behörighet och bli anställningsbara. Även om det är svårt att prognostisera resultaten av övriga, befintliga lokala jobbspår så är målsättningen enligt arbetsmarknads- och socialförvaltningen att 75-80% av deltagarna anställs efter avslutad insats och därmed blir självförsörjande.

Stadskontoret kan konstatera att arbetsmarknadsinsatser i form av lokala jobbspår, där utbildning och arbete kombineras, bör vara relativt korta och

tydligt inriktade mot den aktuella efterfrågan från arbetsmarknaden. De lokala jobbspåren ska erbjudas försörjningsstödstagare (och andra långtidsarbetslösa som riskerar att få försörjningsstöd inom kort) som inte har förutsättningar att delta i en ordinarie arbetsmarknadsutbildning eller en reguljär vuxenutbildning. Alla insatser inom ramen för lokala jobbspår ska tas fram för att fungera för kvinnor och män i lika omfattning. Även andra diskrimineringsgrunder bör vägas in i utformningen av framtida lokala jobbspår. Arbetsgivare ska kunna erbjudas den typ av individuella och flexibla lösningar som i dagsläget går utanför det ramverk som styrs av Skolverket samt olika förordningar om statsbidrag. Samtidigt ska deltagare i lokala jobbspår erbjudas jobb i de fall deltagaren är motiverad och klarar utbildning och praktik. Försörjningsstödstagare ska också kunna erbjudas korta, förberedande kurser inför jobbspår med tydlig information om bristyrken, olika reguljära utbildningar och lokala jobbspår.

Urvalet av deltagare till lokala jobbspår är avgörande för huruvida insatsen ska kunna betecknas som effektiv eller inte, både utifrån ett individ- och samhällsekonomiskt perspektiv. För att kunna identifiera rätt deltagare krävs ett intensifierat samarbete både mellan berörda förvaltningar, Arbetsförmedlingen och aktuella arbetsgivare.

I dagsläget står Arbetsförmedlingen för merparten av utbildningsmomenten inom de lokala jobbspåren. Osäkerheten kring hur stödet kan se ut efter 2021 är dock stor. Om Arbetsförmedlingen framöver inte kan erbjuda arbetsmarknadsutbildningar i samma omfattning kommer detta innebära att kommunen får ta ett större ansvar för utbildningsmomenten i de lokala jobbspåren, vilket kan komma bli förhållandevis resurskrävande jämfört med reguljära vuxenutbildningsinsatser. Det är därför viktigt att i de fall det är möjligt i första hand skala upp de insatser där statsbidragsfinansieringen kan bibehållas (exempelvis yrkes-sfi).

Lokala jobbspår ska betraktas som en insats riktad mot en specifik grupp deltagare och arbetsgivare. För att möta de stora kompetensbehoven, och samtidigt erbjuda en större mängd Malmöbor en väg till självförsörjning krävs dock andra insatser, där huvudspåret från kommunens sida bör vara att utvidga utbildningsplatserna i den reguljära vuxenutbildningen, inte minst där söktrycket är som högst (exempelvis barnskötare och undersköterska). En sådan utvidgning kan främjas bland annat genom det av regeringen ändrade medfinansieringskravet, som innebär att antalet platser inom regionalt yrkesvux kan ökas från och med ansökningsomgången 2021. Därtill införs ett extra statsbidrag för varje årsstudieplats som ska främja stödjande insatser för de kommuner som anordnar yrkesutbildning i kombination med sfi eller svenska som andraspråk som statsbidragsfinansierad plats inom regionalt yrkesvux.

Den samlade bedömningen från arbetsmarknads- och socialförvaltningen, gymnasie- och vuxenutbildningsförvaltningen och stadskontoret är att lokala jobbspår är en insats som på förhållandevis kort tid kan hjälpa en grupp individer som står långt från arbetsmarknaden att nå egen försörjning och en sannolikt varaktig anställning, och därmed sluta uppå bära försörjningsstöd. Samtidigt erbjuder de lokala jobbspåren flexibla lösningar för vissa brancher med stora kompetensbehov. De lokala jobbspår som redan finns behöver

följas och utvärderas för att en bedömning ska kunna göras gällande eventuell uppskalning och/eller upprättande av nya jobbspår. Stadskontoret bedömer, tillsammans med gymnasie- och vuxenutbildningsförvaltningen och arbetsmarknads- och socialförvaltningen, att det behövs en flexibel och förvaltningsöverskridande infrastruktur för den fortsatta hanteringen.

Förslag om inriktning och samverkan för fortsatt arbete med lokala jobbspår

Stadskontoret har, tillsammans med gymnasie- och vuxenutbildningsförvaltningen och arbetsmarknads- och socialförvaltningen, diskuterat en möjlig fortsatt organisering kring lokala jobbspår i Malmö. Bedömningen är att en styrgrupp på tjänstepersonnivå behöver inrättas, med mandat att bedöma insatsernas relevans i förhållande till målgrupp och arbetsmarknadens behov av kompetens. En sådan styrgrupp bör följa upp och utvärdera befintliga lokala jobbspår, samt besluta om eventuell uppskalning eller inrättandet av nya jobbspår. Styrgruppen bör bestå av representanter från gymnasie- och vuxenutbildningsförvaltningen, arbetsmarknads- och socialförvaltningen, stadskontoret samt Arbetsförmedlingen. Stadskontoret bedömer att befintlig styrgrupp inom DUA kan användas till detta ändamål.

För utveckling av lokala jobbspår, och förberedande kurser för desamma, föreslås att särskilda medel avsätts inom ramen för de medel som är reserverade för Jobbpakten. Dessa medel kan avropas efterhand som behov uppstår för att täcka till exempel merkostnader för rekrytering, utbildning och matchning – kostnader som på sikt annars riskerar belasta bland annat den reguljära vuxenutbildningen. Dessa särskilda medel skulle också minska kommunens beroendeställning i förhållande till Arbetsförmedlingen och tillfälligt utlysta externa projektmedel.